

NENEHNO OPOMINJATI NA NESPREJEMLJIVOST GENOCIDA NAD MUSLIMANI V SREBRENICI!

ROBERT WALTL
igrallec, režiser, direktor Judovskega
kulturnega centra

Beseda Srebrenica vzbuja užitek. *Srebrna* se imenujejo reke od Urala do naših držav. Srebro v simboliki pomeni čistost vesti, namere in pravičnosti. Toda *Srebrenica* je v naših predstavah postala vse razen tega; ne le nočna mora, ampak izguba, strah in sramota. Namesto čistosti vesti je s krvjo prežarjena postala nepredstavljava umazanija človeškega delovanja.

Ali si človek lahko predstavlja bolj grozljivo dejanje, kot je popolna likvidacija nekega naroda na njegovem strnjenem območju? To je v jugovzhodni Bosni storila vojska bosanskih Srbov pod vodstvom zločinca Ratka Mladića. Z Bosno nas veže dolga skupna zgodovina življenja v isti državi Jugoslaviji in celo še prej v avstro-ogrski monarhiji. Množico z nami prepletenih niti so stkala stoletja ekonomskih, duhovnih, vsakdanjih, ki jih doživljamo z dotiki, s hrano, z glasbo, ki jo poslušamo. Koliko ljudi iz Slovenije je delalo in se naselilo v Bosni! Med njimi so tudi člani moje družine. Koliko ljudi iz Bosne je našlo svoj dom v Sloveniji, tudi veliko mojih današnjih prijateljev, kolegov, umetnikov, sosedov, tistih, brez katerih moje življenje zanesljivo ne bi bilo niti približno tako bogato, kot je danes.

Srce te ljube Bosne je bilo iztrgano iz njenega še živega telesa. Najmanj 8.000 ljudi so brezsrčno masakrirali iz enega samega razloga: ker so pripadali drugemu narodu in izpovedovali drugo vero. Po dveh letih žilavega odpora se je že zdelo, da postaja muslimanska skupnost na tem območju bolj ali manj varna. Varovala jo je namreč mednarodna vojska pod okriljem Združenih narodov, zaradi česar ni bilo razloga, da ne bi verjeli, da to pomeni varnost za ljudstvo.

Toda v nekem trenutku je krutost te nedoumljive pošasti dosegla točko, ko ni bilo več mogoče računati na sledi preostale humanosti rabljev. V tem odločilnem trenutku so se njihovi varuhi, oboroženi stražarji OZN iz nedoumljivosti kar umaknili. Prav pred njihovimi očmi se je dogajal pokol brez primere v evropski zgodovini, ki je imel za cilj iztrebljanje nekega naroda. Še danes, po desetletjih truda imamo številne primere povsem izgubljenih sledi za pogrešanimi ljudmi, ki so predmet neutrudnih preiskav o izginulih dragih svojcih, pri katerih vztrajajo preživeli člani njihovih družin.

Zlomljena prihodnost je zanje postala nenehna stalnica sedanjosti, če ne celo stalnica prihodnosti.

Zakaj je genocid v Srebrenici svarilo celotnemu človeštvu?

Prav zato, ker se moramo zgodovine spominjati kot učiteljice življenja in se zavedati, da v njenih razredih žal nismo (bili) dovolj dobri učenci. Zato smo v nevarnosti, da se spet ponovijo napake.

Zato mora spomin na Srebrenico postati opozorilo, da se katastrofalnih napak zločincev nikakor ne sme zanemariti. Totalitarni režimi delujejo prek aparata, ki so ga postavili – vojaškega, policijskega in predvsem birokratskega –, in vsi so podrejeni avtoriteti ene same stranke.

Svetovna skupnost se žal ni takoj in odločno zoperstavila Mladićevemu zločinskemu namenu. Zato je danes tragično poslušati izjavo o zanikanju holokavsta v drugi svetovni vojni in zanikanju genocida v Srebrenici. Zanikanje holokavsta je dejanje izpodbijanja realnosti, ki zanika resničnost genocida nad Judi med drugo svetovno vojno. Kdor zanika holokavst in genocid v Srebrenici, sploh ne priznava raziskovanj številnih zgodovinarjev, saj svoje pripombe utemeljujejo na ponaredkih in lažeh. Pravzaprav ta nevarni revizionizem skriva ideološki diskurz. Antisemitizem se skriva za obsesivnim antisionističnim diskurzom, ki zavrača idejo, da so bili judje žrtve. Namen zanikovalcev holokavsta je, da izgine posebnost, povezana z genocidom. Gre torej za banalizacijo ali celo rehabilitacijo nacističnega režima, ki je zagrešil genocid. Podobne težnje delujejo tudi pri tistih, ki zanikajo odgovornost za genocid nad muslimani v Srebrenici. Prav zato kot pripadnik slovenskega naroda in kot predsednik Liberalne judovske skupnosti Slovenije ter tudi kot direktor Judovskega kulturnega centra v Ljubljani čutim svojo osebno odgovornost, da nadaljujem svoje začeto delo in javnost nenehno opozarjam na nevarnost nestrpnosti do "drugih", pa naj bodo to narodne, verske ali seksualne skupine ljudi. Prav zato sem ustanovil Hišo strpnosti, hišo drugih, katere cilj je nenehno raziskovanje žrtev holokavsta v Sloveniji. Prizadeva pa si tudi pomagati vsem manjšinam, da jih ne bi ogrozila nestrpnost do njih in zastraševanje. Prav kot Judje moramo biti posebno pozorni in jasno obsojati ter nenehno opozarjati na iztrebljanje ljudstev in se spominjati grozovitosti genocida nad muslimani v Srebrenici. Kot umetniki pa moramo svoje ustvarjanje nenehno prežemati z idejo bratstva in humanosti.